

E L M I C A L E T G A L À C T I C

Propostes didàctiques

Jordi Túrmix, aprenent de pirata

Elaborades per Bernat Piera

JORDI TÚRMIX, APRENENT DE PIRATA

D E S C R I P C I Ó

Autor: *Vicent Marçà*

Il·lustracions: *Panxi Vivó*

Edicions Bromera / Alzira, 1996

Collecció: «EL MICALET GALÀCTIC», núm. 45

Format: 20,5 × 13 cm, 104 pàgs.

Enquadració en rústica. Impressió en blanc i negre.

Edat: a partir de 10 anys. El llibre s'adequa als lectors i les lectores del tercer cicle de l'Educació Primària, entre 10 i 11 anys, tant pel seu vocabulari senzill com pel tema que tracta, apropiat als interessos de l'edat.

RESUM ARGUMENTAL

Ricard Beltran, el protagonista d'aquesta història, és un xiquet que espera amb il·lusió el seu nové aniversari, perquè, segons li havia promès son pare durant els últims anys, quan en tinguera nou podria decidir professionalment el seu futur. Per això, en celebrar el seu natalici esperat es considera major i amb capacitat suficient per a poder prendre una decisió amb totes les conseqüències.

Però, *no obstant les promeses, el pare i la mare tenen un gran disgust quan Ricard, a l'hora del desdijuni, els diu que vol ser pirata. No li troben sentit a la decisió. Ricard insisteix en el seu propòsit i es prepara dins la bossa de fer esport la roba que necessita per anar-se'n de casa. Decideix aprendre l'ofici de pirata sense l'ajuda ni la comprensió de la seua família i busca el senyor Pere, l'encarregat del Museu de la Mar que sap molt sobre el món dels pirates. Aquest li dóna uns quants consells i li explica on ha d'anar per poder-se preparar bé l'ofici de pirata.*

Seguint les indicacions del senyor Pere, Ricard, que ha decidit usar com a nom de batalla Jordi Túrmix, visita, en primer lloc,

la casa de Manolo, el fuster, per encomanar-li una cama de fusta. Seguidament, va a una botiga d'animals a buscar un lloro. A continuació, es dirigeix a casa de Jaume, el ferrer, per aconseguir una espasa de ferro i acaba, finalment, a la paqueteria per poder adquirir-hi un tros de pell per fer-se un pegat a l'ull. Però la sort no acompanya Jordi Túrmix perquè hi ha un vell bucaner que s'avança a ell en tots els llocs on va. Afortunadament, la casualitat fa que els dos es troben al parc i que el vell bucaner decidisca ajudar-lo.

En la segona part de la història, que transcorre un any i mig després, la família de Ricard Beltran decideix enviar-lo a una colònia d'estiu per a llevar-li del cap la idea de ser pirata, però resulta que el campament es troba en un lloc on abans havia estat una antiga escola de pirates. Ricard ho descobreix i amb l'ajuda del seu company Samuel, anomenat també Sam Castanya, viu diverses aventures que culminen amb l'entrega d'un diploma de patent de cors a nom de Jordi Túrmix.

TEMA I INTERÉS PEL LLIBRE

Aquest llibre té un ritme de lectura àgil i amé, sense complicacions estructurals ni de vocabulari per a l'edat a partir de la qual es recomana. Resulta entretingut, original i interessant, alhora que la seua fantasia ajuda a desenvolupar la imaginació dels xiquets i les xiquetes, contribuint així en la formació de bons lectors.

Però, també, darrere de la història s'amaguen una sèrie d'actituds i de valors que convé tenir en compte per part dels educadors i de la família, perquè, sens dubte, poden generar debats interessants:

—En primer lloc, caldria destacar la falta de diàleg que hi ha a les famílies. Això es veu en l'exemple de l'obra, perquè si un pare li diu al fill que quan tinga nou anys decidirà allò que vulga ser de major i després, a l'hora de la veritat, no li pareix bé l'elecció i s'hi nega sense més explicacions, provoca una actitud de rebellia en el fill i obliga aquest a amagar els seus interessos davant la família.

—Els educadors també tenen actituds de càstigs sense dialogar amb l'alumne, sense conèixer els seus interessos ni les seues inquietuds.

—El valor de la fantasia pròpia de l'edat i de la seua imaginació per procurar-se un futur.

—La confiança que ofereixen determinades persones, encara que no siguin massa conegudes en contraposició a la família, i els educadors, que tenen, de vegades, una actitud de rebuig sense diàleg.

—L'adaptació del món rural a les exigències de la societat actual per poder viure.

—L'actitud de recel de les persones grans davant un xiquet.

L'AUTOR

Vicent Marçà va nèixer a Castelló de la Plana l'any 1954 i és mestre d'escola. La seua vocació literària li ve de lluny, però s'ha donat a conèixer últimament com a autor d'obres juvenils. L'any 1978 va aconseguir el premi del certamen literari de Santa Maria d'Oló (el Bages), encara que fins a l'any 1995 no va publicar la seua primera novel·la, *Viatge a l'interior*. De fet, 1995 és l'any del seu llançament o naixement literari, perquè, a més de publicar la novel·la anterior, guanya el Premi Ciutat de Castelló d'Humanitats amb un treball d'investigació sobre les campanyes i queda finalista al Premi Enric Valor de literatura juvenil amb l'obra *Foc al gran recorregut*, editada l'any 1996.

L'ILLUSTRADOR

Panxi Vivó va nèixer a València l'any 1960 i ha estudiat en la Facultat de Belles Arts de la seua ciutat natal i en l'Aula de Música Moderna i Jazz de Barcelona. Perquè, de fet, a més d'il·lustrador, és també músic i com a guitarrista i compositor ha tocat en diversos grups —*Eclipse, Amalgama, Oleo, Bayamo, Jazz Quartet*, etc.—. Ha estat finalista dels Premis Nacionals de Composició de Jazz, organitzats per la SGAE —Societat General d'Autors d'Espanya— i ha compost la música original per a moltes obres de teatre.

També ha participat com actor en diversos muntatges com, per exemple, en *Isabel, tres caravel·les i un embolicador, Els polls dels actors, Silenci, per favor!* i *El llibre de la selva*.

Com a dibuixant ha realitzat il·lustracions i cartells per a diversos grups teatrals. *Jordi Túrmix, aprenent de pirata* és el primer llibre que il·lustra per a Edicions Bromera.

SUGGERIMENTS DIDÀCTICS I METODOLÒGICS

La lectura ha de ser una tasca lúdica, atractiva i interessant i no una excusa per a treballar altres tipus de matèries i objectius.

És en aquest sentit que no s'ha d'abusar dels treballs complementaris obligats.

La nostra col·lecció, en atenció a aquest principi, s'ha decidit per no incloure en els seus llibres cap proposta de treball. No obstant això, s'ha de reconèixer que la lectura d'un llibre pot funcionar també com a punt de partida i bloc temàtic d'un conjunt d'activitats que no són ja pròpies de l'acte lector, però que el potencien i l'enquadren en un marc significatiu més ampli.

Aquests tipus d'activitats s'haurien de realitzar només en el cas de la utilització pedagògica conjunta del llibre per part d'un grup d'alumnes, però no haurien de ser mai una excusa per a treballs individuals amb la finalitat de controlar i d'avaluar el grau de comprensió lectora aconseguit per l'alumne o l'alumna.

Les activitats que cal realitzar, per altra part, no haurien de ser pesades ni avorrides. Poden ser, i han de ser, divertides i estimulants. Això significa també que s'han de confeccionar tenint en compte els objectius educatius de l'alumnat a qui s'adrecen.

La motivació és un factor important per a un bon aprenentatge i és necessari que aquesta funcione en tot moment. Per això, us proposem l'activitat de motivació lectora següent:

Un alumne o alumna d'una altra classe porta a l'aula un sobre gran i molt gros, perquè porta dins una botella amb un missatge. A continuació, un alumne o una alumna de la classe el llig: *«Hola sóc un xiquet que tinc la mateixa edat que vosaltres i vull ser pirata. Qui de vosaltres em podria dir on puc aprendre l'ofici?»*.

A partir d'aquest escrit, cal proposar a l'alumnat que s'invente una resposta individual o col·lectiva, per contestar al missatge. Aquesta resposta es pot enviar per correu a qualsevol adreça real o inventada pel mestre o per la mestra i que figure en el sobre on s'hi troba el missatge.

Al cap d'uns dies es torna a rebre una altre missatge dins d'una botella i, com l'anterior, l'entrega a la classe un alumne d'un altre nivell. L'expectativa està assegurada. Tot el món voldrà saber que diu:

«He rebut la vostra resposta i estic satisfet amb la vostra imaginació, però he descobert com puc aprendre a ser pirata. Per això us invite, a qui vulga i tinga curiositat, a conèixer la meua història. Visiteu la biblioteca o la llibreria que el vostre mestre o mestra considere convenient i em trobareu dins d'un llibre. A veure qui encerta el títol? Us espera el vostre amic Ricard Beltran».

Després d'aquest joc de presentació, naturalment, es pot suggerir la lectura col·lectiva del llibre a classe amb una predisposició de l'alumnat més favorable.

Però si aquesta activitat no s'adequa a les possibilitats de treball del grup, es pot aprofitar el moment en què s'estiga treballant a classe els oficis, relacionant-los amb les seues preferències professionals, per tal d'introduir la lectura d'algun fragment de l'obra que siga capaç de motivar la necessitat de la seua lectura global.

A més a més, les activitats que proposem tot seguit, es poden temporalitzar en tres apartats: abans, durant i després de la lectura. Per això, a continuació suggerim una selecció de les activitats proposades que el professorat pot tenir en compte si ho considera convenient, encara que som conscients que moltes d'aquestes activitats poden dur-se a terme indistintament abans, durant i després de la lectura. No obstant això, és necessari repartir-les al llarg del procés de lectura del llibre perquè l'alumnat mantinga l'interés i no es cansi.

Selecció de les activitats proposades:

—Abans de la lectura del llibre: activitats complementàries núm. 1, 2, 3, 4, 5, 6 i 7.

—Durant la lectura: activitats complementàries núm. 8, 9, 10, 11, 12, 13 i 14.

—Després de la lectura: la fitxa de lectura i les activitats complementàries núm. 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23 i 24.

SOLUCIONS A LES ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES

1 i 2. Resposta lliure.

3. **pirata**: 1. *adj.* a. Relatiu o pertanyent als pirates o la pirateria. b. Il·legal, que usurpa uns drets que no li pertanyen. c. edició **pirata**. *GRÀF.* Edició d'una obra que ha sigut feta il·legalment. d. **emissora pirata**. *TELECOM.* Emissora que funciona sense autorització. 2. m. i f. a. *MAR.* Individu que dirigeix la tripulació —o en forma part— d'una embarcació dedicada a capturar altres embarcacions.

piratejar: *v. intr.* Fer el pirata.

pirateria: f. 1. Exercici de pirata. 2. *HIST.* a. Pràctica de l'assalt i robament d'embarcacions i mercaderies a alta mar o del saqueig de poblacions costaneres. b. **pirateria aèria**. Pràctica de segrest d'avions, amb finalitats de lucre o motius polítics.

Les definicions han de ser utilitzades pel professor o la professora per aconseguir que els alumnes reflexionen sobre determinades pràctiques socials actuals: la pirateria informàtica, l'enregistrament il·legal de cintes de vídeo, de discos i de CD, la fotocòpia de llibres, etc.

4. En els programes d'informàtica, en les cintes de vídeo o cassettes, en els llibres, etc.

5. De la publicació i venda de les seues obres.

6. *Jordi Túrmix, aprenent de pirata.*

7. Amb els jeroglífics, els alumnes han d'esbrinar el nom de l'autor, el títol del llibre, l'editorial i la col·lecció. Però també, amb els jeroglífics es poden confeccionar uns separadors ampliant la fotocòpia sobre cartolina A4. Per tant, cal que els pinten i els retallen.

- 8, 9 i 10. Resposta lliure.
11. No hi ha cap diferència. Són paraules sinònimes.
12. Les plantes pròpies d'un determinat lloc.
Carraca, pi mediterrani, coscoll, timó, romer, rosella, llentiscle, ginesta...
13. Horitzontals: 1. bergantí. 2. goleta. 3. hissar veles. 4. vela major.
Verticals: 1. popa. 2. sabre. 3. proa. 4. bucaner. 5. galligotes.
14. El camí «B».
15. Jordi, perquè Sant Jordi mata el drac, i Túrmix perquè la batidora de sa mare desfà tota classe de menjars a la cuina.
16. Sam Castanya.
17. Resposta lliure.
18. Proa: part davantera del vaixell. Popa: part de darrere del vaixell. Babord: part esquerra del vaixell. Estribord: part dreta del vaixell. Coberta: plataformes horitzontals del vaixell. Àncora: aparell de ferro que es clava al fons de la mar perquè no es moga el vaixell. Timó: peça plana situada en la popa per a fer girar l'embarcació.
19. Horitzontals: Bucaner, Bernat, Culbrut, Pare, Manolo, Míriam.
Verticals: Jaume, Lluís, Sam Castanya.
Diagonals: Pere, Mare, Jordi Túrmix.
20. Horitzontals: fer nusos, tresor, daga, goleta, abordar.
Verticals: punyal, corsari.
Diagonals: espasa, vela major, gansol.
21. Codi secret: a (:), e (;), i ('), o (*), u (%).
Expressions: L'aniversari de Ricard Beltran. El Museu de la Mar. Més roig que una tomaca. Joni Trençaossos. Simó Bocatorra.
22. Codi secret: a (7), e (4), i (9), o (1), u (3), p (—), r (!).
Expressions: Qui perd la llibertat, perd la vida. L'ofici de pirata va començar a ser mal vist. Anava en un clíper i va fer tres voltes al món. Sam i jo hem enviat dos missatges pel riu.

PROPOSTES DE TREBALL*

(MATERIAL FOTOCOPIABLE)

---

* L'editor autoritza la reproducció d'aquestes *Propostes de treball* amb finalitats didàctiques, però recorda que no es permet la reproducció, per fotocòpia o altres mitjans, del llibre a què es refereixen aquestes propostes.

A) FITXA DE LECTURA

TÍTOL DE L'OBRA: .....

AUTOR/A: .....

ILLUSTRADOR/A: .....

EDICIONS BROMERA

COLLECCIÓ: ..... Núm.: .....

1. Escriu els dos noms del personatge principal de la lectura:

Nom real: .....

Nom fantàstic: .....

2. Fes-ne una breu descripció del protagonista:

.....
.....
.....
.....

3. Nomena la resta dels personatges que recordes i descriu-ne alguna característica:

.....
.....
.....
.....

4. Fes un resum molt breu de la primera part:

.....
.....
.....
.....

5. Fes un resum molt breu de la segona part.

.....
.....
.....
.....

6. Escriu el que més t'ha agradat del llibre i justifica la resposta:

.....
.....
.....
.....

7. A) Quina opinió et mereix el llibre?

.....
.....

B) El recomaries? Per què?

.....
.....

8. Dibuixa Jordi Túrmix en l'escena que més t'haja agradat.

B) ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES

ABANS DE LA LECTURA

1. Quin ofici triaries tu? .....

Per què?

.....
.....
.....

2. De vegades els mitjans de comunicació actuals porten notícies relacionades amb la pirateria i els pirates actuals. Busca en revistes i en premsa algunes d'aquestes notícies i comenta-les a classe amb els teus companys i companyes per traure'n algunes conclusions.

3. Busca al diccionari les paraules *pirata*, *piratejar* i *pirateria*. Segons les definicions anteriors, creus que tu i la gent que coneixes en general heu actuat alguna vegada com a pirates sense saber-ho? Posa algun exemple d'aquest tipus d'accions que es produeixen en l'actualitat.

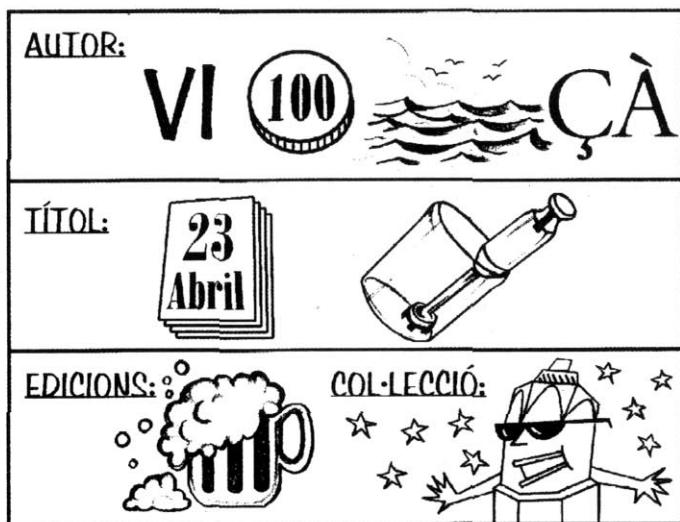
4. De què et sona la paraula «copyright»? On l'has vista escrita?

5. Esbrina de què viuen els autors i les autores.

6. El salt del cavall. Seguint el salt de cavall dels escacs, trobaràs el nom d'un llibre. A veure si l'encertes. Prova-ho:

TUR		A	DE	TA
PRE	PI	DI		
JOR	MIX	NENT	RA	

7. Resol els jeroglífics següents:

DURANT LA LECTURA

8. Et sembla que Ricard Beltran ha estat encertat triant l'ofici de pirata?

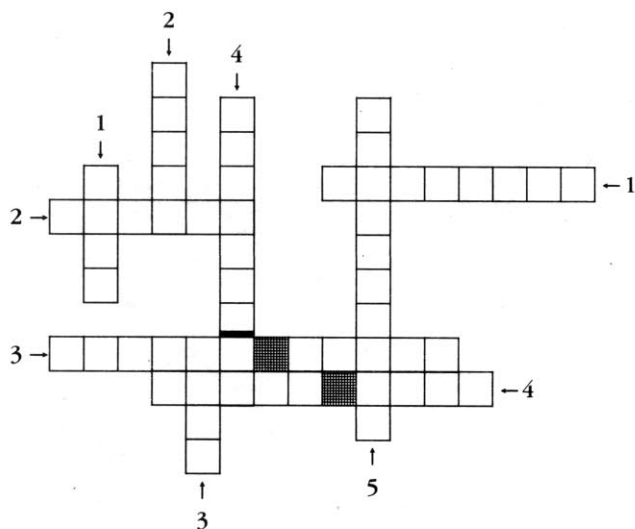
9. Quins avantatges i quins inconvenients li veus a aquest ofici en l'actualitat?

10. Si la teua família no acceptara la teua decisió en la tria d'un ofici, faries el mateix que fa Ricard o intentaries convèncer la mare i el pare de la teua elecció?

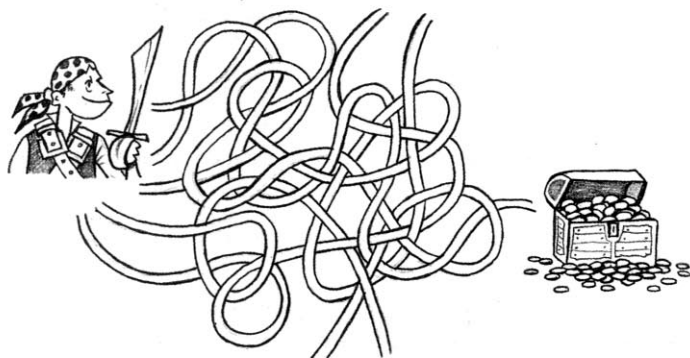
11. Quina diferència creus que hi ha entre pirata, bucaner, corsari i filibuster? Com s'anomenen aquestes paraules?

12. Defineix què són les plantes autòctones i escriu-ne el nom d'unes quantes.

13. Col·loca a l'abordatge les paraules següents en la graella corresponent: *goleta, sabre, bucaner, bergantí, hissar veles, galledes, vela major, proa i popa.*

14. Quin camí seguirà Jordi Túrmix per aconseguir el tresor?

DESPRÉS DE LA LECTURA

15. Per què Ricard Beltran es posa el nom de Jordi Túrmix?
16. Quin nom de pirata li posa Ricard al seu company Samuel?
17. Quin nom pirata et posaries tu? Justifica la resposta.
18. Fes un dibuix d'un vaixell pirata i posa el nom de les

parts següents: *proa, popa, babord, estribord, coberta, àncora* i *timó*.

19. Busca en la sopa de lletres següent el nom de dotze personatges que apareixen en la lectura:

J	X	I	J	E	L	S	L	A	V	T	S
A	O	F	C	P	R	O	L	T	I	Z	A
U	N	R	E	N	A	C	U	B	E	D	M
M	O	R	D	T	M	X	I	C	O	I	C
E	E	L	J	I	O	Y	S	D	U	W	A
K	P	E	M	N	T	A	N	R	E	B	S
J	C	A	E	O	C	U	L	B	R	U	T
O	R	D	U	B	I	E	R	A	P	H	A
E	D	L	O	L	O	N	A	M	R	L	N
G	K	U	S	B	I	H	O	S	I	B	Y
M	I	R	I	A	M	E	S	G	D	X	A

20. Troba deu paraules de la lectura relacionades amb la pirateria:

F	E	R	N	U	S	O	S	V	A
P	O	F	A	R	O	S	E	R	T
U	I	P	T	S	V	L	G	B	I
N	R	D	A	G	A	A	V	C	Z
Y	A	S	I	M	N	P	S	P	E
A	S	T	A	S	B	R	S	M	J
L	R	J	O	S	O	J	I	E	A
G	O	L	E	T	A	T	O	W	N
R	C	R	A	D	R	O	B	A	M

21. CODI SECRET. A continuació, hi trobaràs expressions i personatges de la lectura, però hem canviat el codi ortogràfic per un altre de secret. Les vocals estan representades per signes. Descobreix-los:

L':n'v;rs: r' d; R'c: rd B;ltr: n : .....
 ;l M%s;% d; l: M:r : .....
 M;s r* 'g q%; t*m: c : .....

J*n' Tr;nc:*ss*s : .....

S'm* B*c: t*rt : .....

Quin és el codi secret?

VOCALS:	A	E	I	O	U
CODI SECRET:					

22. CODI SECRET. Ara hi trobaràs més expressions de la lectura, però hem utilitzat un altre codi secret. Les vocals estan representades per números i dues consonants per símbols. Descobreix-les:

Q39 —4!d 17 119b4!t7t —4!d 17 v9d7

L'1f9c9 d4 —9!7t7 v7 c1m4nç7! 7 13! M7l v9st

7n7v7 4n 3n cl9—4! 9 v7 f4! t!4s v1lt4s 7l m1n

S7m 9 j1 h4m 4nv97t d1s m9ss7tg4s —4l !93

Quin és el codi secret?

VOCALS:	A	E	I	O	U
CODI SECRET:					
DUES CONSONANTS:					
CODI SECRET:					

23. Disfressa de pirata. Si vols confeccionar-te una disfressa de pirata, has de seguir les instruccions següents:

Material

- Una samarreta a ratlles.
- Uns pantalons vells, si és possible amples.
- Un mocador de cap a gotes.
- Una armilla curta.
- Botons daurats per a l'armilla.
- Un cinturó negre ample.
- Un tros menut de feltre negre per a l'ull.
- Un tros de goma negra i fina per a subjectar el pegat.
- Unes botes altes.
- Un bigot.
- Una arracada d'imant.
- Una espasa de plàstic.

Procés:

1. Talla els pantalons pels camals, deixant-los a floccalls.
2. Cus els botons daurats a l'armilla.

3. Talla un tros de feltre negre per a l'ull i fes-hi dos foradets per passar-hi la goma negra.

4. Si no pots aconseguir una arracada d'imant, fes-te-la tu mateix agafant un clip i una anella redona.

5. Ara només et resta vestir-te i passar-t'ho bé.

24. El joc del llibre: *BUSCANT EL TRESOR PERDUT*.

INSTRUCCIONS:

Hi poden jugar de dos a quatre jugadors amb fitxes de colors i un dau.

Caldrà, abans de jugar, pintar de color roig les caselles en què passe alguna penalitat: núm. 7, 11, 21, 25, 35, 38, 44, 48 i 49.

De color verd les caselles positives: núm. 5, 13, 29, 40, 47 i 50.

La resta de les caselles s'han de pintar de qualsevol altre color que contraste, amb groc, per exemple.

Per acabar el joc, s'ha de traure el número exacte i no es pot tornar arrere. És a dir, les fitxes s'han d'entrar com s'entren les fitxes del parxís.

CASELLES ON SÚCCEEIX ALGUNA COSA

Núm. 5. Museu de la Mar: has après molt ràpidament a ser pirata, passa a la casella núm. 20.

Núm. 7. La lliçó del Sr. Pere: el Sr. Pere t'explica el que has de fer per a ser un bon pirata, descansa un torn sense jugar.

Núm. 11. La fusteria: Manolo el *fuster* t'està fent una cama de fusta. Torna a començar el joc.

Núm. 13. Botiga de pardalets: el lloro fa que tornes a tirar.

Núm. 21. El pegat: has perdut el pegat, torna a la casella núm.4.

Núm. 25. El ferrer: el ferrer et fa una espasa nova, però, com que no li queda acer, has de descansar dos torns.

Núm. 29. La trobada: et trobes amb el vell bucaner, t'explica els corrents marins i avances fins la casella núm. 42.

Núm. 35. La reparació: una reparació de la goleta t'obliga a descansar un torn.

Núm. 38. La gran baralla: acabes de barallar-te amb Simó Boca-torta i d'un colp d'espasa t'ha enviat a la casella núm. 26.

Núm. 40. Vent favorable: tens el vent al teu favor, torna a tirar.

Núm. 44. Ajuda al company: Sam Castanya està ferit, descansa dos torns sense jugar.

Núm. 47. El gran salt: salta al tresor, casella núm. 50, has guanyat. Enhorabona!

Núm. 48 i 49. La gran tempesta: una gran tempesta destrueix l'embarcació i t'envia al començament.

